

Discurs de Francesc Antich al IEC

Francesc Antich, president de les Illes Balears

Amigues i amics de l'Institut d'Estudis Catalans,

Com a president de les Illes Balears és per a mi un honor de participar en la sessió inaugural del curs 1999-2000 científica, al més alt nivell, de tots els elements de la cultura dels territoris de llengua catalana.

Amigues i amics, permeteu-me que com a president de les Illes Balears no em senti, de cap manera, un convidat en aquest acte. Es convida un que s'estima, però que és de fora casa. I jo som aquí com un de casa, de la gran casa comuna d'aquesta realitat històrica, cultural i científica que formen tots els pobles que tenen com a pròpia la llengua catalana.

Els qui parlem català podem estar espargits en diversos estats, en diverses autonomies. La nostra llengua podrà ser oficial en uns indrets i marginada en uns altres. Podem viure al continent o a les illes, però som una sola família i sentim una profunda solidaritat entre tots nosaltres. La pluralitat i la diversitat, constant al llarg de la nostra història, ens uneix i ens fa més forts. Recordant l'exemple de Ramon Muntaner, un infant pot rompre un jonc. Però ni l'home més fort no podrà rompre mai un feix de joncs. Cada un dels pobles de llengua catalana és un jonc fràgil. Tots junts som un feix indestructible.

Veig l'Institut d'Estudis Catalans com aquella "mata de jonc" de l'exemple famós de Ramon Muntaner. Les Illes Balears són formades també per territoris ben diversos, amb matisos històrics, culturals i lingüístics peculiars, que volem respectar i potenciar, perquè creim en un país unit i empastat des de la pluralitat i el respecte. La nostra pròpia realitat ens pot fer entendre i valorar la pluralitat a una escala major, en l'àmbit dels territoris de parla catalana. Som plenament conscients que formam un país petit, però els illencs som un poble decidit i lluitador, que ha madurat travessant adversitats històriques de gran magnitud. Ara, en l'actual conjuntura històrica, volem redimensionar les nostres velles institucions històriques, perquè el nostre país es retrobi a si mateix, i amb la intenció ferma de lluitar per consolidar els trets identitaris que ens fan ser qui som.

Tenc molt clar que les Illes Balears soles no haurien pogut aconseguir la supervivència de la seva llengua i cultura. El nostre endarreriment econòmic, fins a mitjan segle XX, ens obligava a emigrar per cercar a uns altres països un futur que no trobàvem a casa nostra. Jo mateix, amigues i amics, vaig néixer a Caracas. Sortosament, però, el turisme transformà positivament l'economia i la vida de les Illes Balears. D'enviar milers d'emigrants a Amèrica i a Europa, hem passat a donar feina i futur a una emigració procedent, primer, de l'Espanya del sud i, avui, del Magrib i de l'Àfrica subsahariana. La meua dona, nascuda a Múrcia, és una mostra del canvi. Les Illes Balears són acollidores i integradores. I, per a tots, el català, el català de Mallorca, és la nostra llengua familiar.

Enmig de tots aquests grans canvis, les Illes Balears han aconseguit que la cultura pròpia i la nostra llengua catalana, amb peculiaritats molt significatives a cada illa, no tan sols sobrevis-

quessin, sinó que es convertissin en l'eix de la personalitat històrica de les Illes Balears. Això ho hem aconseguit perquè en temps difícils no hem renunciat a ser qui som i ens hem mantingut fidels a les nostres senyes d'identitat.

Les Illes Balears, però, no han lluitat soles a l'hora de defensar la pròpia llengua i cultura. Catalunya, més gran i més forta, ens n'ha obeït el camí. Josep Pla recordava que París exercí de "Ciutat de les Llums" per a la cultura de Catalunya. Per a les Illes Balears fou Barcelona la ciutat que ens serví de guia. Els illencs anaren a Barcelona a cursar estudis universitaris, a participar d'una vida cultural més dinàmica. Bona part dels nostres intel·lectuals i científics vengueren aquí a formar-se, a treballar.

Per tot això, amigues i amics de l'Institut d'Estudis Catalans, quan Enric Prat de la Riba fundà en aquesta ciutat, l'any 1907, l'Institut d'Estudis Catalans, entre els vuit estudiosos que l'integraren hi hagué, no podia ser d'una altra manera, un intel·lectual de les Illes Balears: Miquel dels Sants Oliver. D'aleshores ençà, la presència dels illencs a l'Institut d'Estudis Catalans ha estat constant. I s'ha incrementat positivament aquests darrers temps. El professor Lluís Garcia Sevilla, a qui vull felicitar per la seva magnífica lliçó inaugural d'avui, n'és un exemple, com a membre de la secció de Ciències Biològiques. Els illencs, presents des del primer dia en aquesta institució, no hi som convidats. Aquesta és la nostra casa que compartim de bon gust amb tots els territoris de llengua catalana. Amb aquesta perspectiva ha acollit illencs rellevants de signe ben divers i de totes les Illes Balears. Mallorquins, com Antoni Maria Alcover. Menorquins, com Francesc de Borja Moll. Eivissencs, com Isidor Marí.

Permeteu-me, amigues i amics de l'Institut d'Estudis Catalans, que reti homenatge a aquesta institució que ha sabut afrontar els temps més difícils i, no tan sols sobreviure, sinó seguir endavant amb més força que mai. Diuen que és en temps de crisi quan els pobles, i també les institucions, demostren la seva solidesa. L'Institut d'Estudis Catalans hagué d'afrontar un període hostil durant la dictadura de Primo de Rivera i molt més dur a fou l'etapa de la dictadura franquista. Però amb un coratge heroic aconseguí de mantenir-se enmig dels anys de la postguerra. Rebin el meu homenatge tots aquells qui mantingueren viva aquesta institució durant les hores més dramàtiques.

Com a president de les Illes Balears me sent hereu de tots els qui han lluitat a fi que la llengua i cultura pròpies dels territoris de parla catalana aconseguixin una plena normalitat, com les llengües i cultures dels diferents països d'Europa. Una de les primeres tasques que hagué d'afrontar l'Institut d'Estudis Catalans tot just creat fou la d'establir unes "normes ortogràfiques" per a la llengua catalana que posaren fi a una situació d'anarquia. Enfront de temptatives d'impedir la normalització plena del català d'avui, no cal dir-vos que el govern de les Illes Balears reconeix plenament l'autoritat normativa de l'Institut d'Estudis Catalans d'acord amb l'estatut: "la institució oficial, consultiva per a tot quant es refereix a la llengua catalana serà la Universitat de les Illes Balears". Tots sabem que la nostra Universitat –que té personalitats rellevants dins l'Institut d'Estudis Catalans– sempre ha reconegut l'autoritat normativa de l'Institut. A nosaltres ens pertany, doncs, de legitimar les institucions i les seves competències, sense coaccions, ni interferències;

▶▶
i donar suport a aquelles entitats que, com l'Obra Cultural Balear, col·laboren en aquest projecte.

Moltes gràcies, amics i amigues de l'Institut d'Estudis Catalans, i des d'aquesta casa, que és la meua, permeteu-me que vos manifesti que el govern de les Illes Balears, i els consells insulars, avui representats per la presidenta Pilar Costa, seran col·laboradors actius amb l'Institut. És per poder-vos rebre, com més prest millor, en el Consolat de Mar, seu de la pre-

sidència de les Illes Balears. Les bones relacions amb les institucions, però, han d'anar acompanyades —així ho pens i així ho dic— d'una voluntat manifesta de l'Institut d'Estudis Catalans de mantenir la seva plena independència. És la independència de l'Institut allò que millor li permetrà de treballar —com fa des del 1907— en favor de la llengua i cultura de tots els territoris de parla catalana.

Moltes gràcies.

Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

M. Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans

Sessió inaugural del curs 1999-2000 (20.09.99)

Molt Honorable Senyor President de les Illes Balears, Honorable Conseller de Cultura de Catalunya, Honorable Conseller de Cultura de les Illes Balears, Honorable Senyora Presidenta del Consell Insular d'Eivissa i Formentera, Excel·lentíssim Rector Magnífic de la Universitat de les Illes Balears, Il·lustríssims membres de l'Institut d'Estudis Catalans, senyors diputats, autoritats, senyores i senyors:

L'Institut d'Estudis Catalans inicia cada any el curs acadèmic amb un acte solemne amb la participació de destacades personalitats del món polític, social, científic i cultural de les terres de llengua i cultura catalanes. Aquest any ens sentim molt honorats que presideixi aquest acte el Molt Honorable President de les Illes Balears, senyor Francesc Antich, a qui, en nom de tots els membres de l'Institut d'Estudis Catalans, vull donar formalment la benvinguda i agrair-li amb tota cordialitat la seva presència.

L'Institut d'Estudis Catalans, creat l'any 1907, és una institució hereva de l'esperit cultural i científic del Noucentisme, moviment cultural i ideològic que pretenia, i en part aconseguí, de fixar unes normes i uns models en les diferents manifestacions de la societat, acordant la raó amb el sentiment i bastint una nova societat en què la cultura i la llibertat fossin els trets predominants.

Si aquest moviment té punts de partença del Principat, barcelonins, i tan il·lustres com el *Glosari* d'Eugeni d'Ors i *Els fruits saborosos* de Josep Carner, ningú no podria posar en dubte el caràcter emblemàtic de les *Horacianes* del pollencí Miquel Costa i Llobera, model per l'elegància rítmica i el rigor de la mètrica, i, encara més, per la plenitud de la llengua comuna que hi alena. És clar que compartim la llengua i allò que la llengua vehicula: la literatura, de primer, però també l'entera cultura i la ciència.

L'Institut d'Estudis Catalans, fidel sempre al seu afany inicial de restablir i organitzar tot el que es refereix a la cultura genuïna de l'àmbit lingüístic català a partir de l'exigència científica i l'obertura exterior —idees fonamentals que han tor-

nat a inspirar les nostres línies d'actuació— ha volgut comptar i ha comptat, entre els seus inspiradors, entre els seus membres i entre els seus col·laboradors, amb l'elit científica i intel·lectual de totes les comunitats que compartim una mateixa llengua i generem una mateixa cultura.

Seria per a mi massa fàcil llegir la nòmina de membres mallorquins, menorquins i eivissencs de l'Institut, des d'un dels fundadors, Miquel dels Sants Oliver, fins al darrer membre numerari ingressat, Josep Massot. La llista, que no faré, és llarga i rica. Bastarà que ara recordi noms com Antoni M. Alcover (un dels homes clau en la creació de la Secció Filològica i en l'establiment de la normativa), Francesc de B. Moll, Marià Villangómez o el conferenciant d'avui Lluís Garcia Sevilla, per esmentar-ne només uns exemples.

La profunda reforma iniciada per l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1988, al final de la primera dècada de la darrera transició política durant la qual l'Institut no pogué o no sabé adequar-se a la realitat, s'està desenvolupant aquests darrers anys amb intensitat i convicció, actitud que es veu recompensada de manera gratificant pel reconeixement creixent de la nostra societat. L'Institut d'Estudis Catalans té un projecte clar en el marc de la cultura i la recerca arreu dels països de llengua catalana; un projecte que és possible de resumir en tres línies d'actuació, tal com jo mateix ho feia l'any passat en aquest mateix acte, en presència, llavors, del president de Catalunya: com a acadèmia de la llengua catalana, com a institut de catalanística, entesa aquesta com l'estudi de la realitat dels diversos països del nostre àmbit —tant des de l'òptica de les humanitats com de les ciències naturals i socials— i com a institució promotora, coordinadora i difusora de la recerca, que actua al mateix temps com a assessora dels poders públics i de les institucions.

L'Institut d'Estudis Catalans no ha volgut mai refugiar-se en el concepte d'una corporació més aviat honorífica de consagració del prestigi dels seus membres, i bona mostra d'aquest esperit en són les seves realitzacions i publicacions. I aquí sí, que si m'ho permeten vull citar-ne una petita mostra de la vinculació amb el món balear, des del *Butlletí de dialectologia catalana*, en el volum XXIV del qual, de l'any 1936, per exemple, trobem l'article de Francesc de B. Moll "Nomenclatura de les sínies del País Valencià i de les Illes Balears" o el de Walther Spelbrink "Die Mittelmeerinseln Eivissa und Formentera", passant per les *Trobades científiques de la Me-*